

УДК 658.45

СУЧАСНІ ПІДХОДИ К ОЦІНЮВАННЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮГІВ

Колодізева Тетяна Олександрівна, к.е.н., доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, Україна

Анотація — досліджено методичні підходи до оцінки ефективності ланцюгів поставок, виявлено найбільш вживані та універсальні групи показників, обґрунтовано доцільність використання збалансованої системи показників для логістичної діяльності.

Ключові слова — ланцюг поставок, ефективність, показник, система збалансованих показників, оцінка ефективності.

Сучасний стан економіки України потребує вирішення організаційно-економічних проблем формування ефективних ланцюгів поставок, які зможуть забезпечити конкурентоспроможність українських товарів на європейському ринку. Процеси логістизації вітчизняної економіки відбуваються доволі повільно, що негативно впливає на конкурентоспроможність товарів, підвищує їх вартість через утримання зайвих запасів, неефективне функціонування складського господарства, використання неоптимальних способів доставки, транспортування, упакувань і т.д. Особливої актуальності набувають проблеми підвищення ефективності логістичної діяльності та функціонування логістичних ланцюгів в умовах європейської інтеграції України та виходу на ринки розвинутих європейських країн. Підвищення ефективності функціонування логістичних ланцюгів передбачає необхідність її оцінки, аналізу та моніторингу.

Методичні підходи до визначення ефективності ланцюгів поставок досліджували вітчизняні та закордонні вчені, міжнародні логістичні організації, серед яких – Європейська логістична асоціація (ELA), Рада логістичного менеджменту (CLM), Рада

професіоналів в галузі управління ланцюгами поставок (CSCMP), Рада з ланцюгів поставок (The Supply-Chain Council-SCC) та ін. Серед вчених, які досліджували проблеми оцінки ефективності функціонування логістичних ланцюгів – Є. В. Крикавський, В.І. Сергеев, М. Кристофер та ін. Але необхідними є впорядкування та систематизація великої кількості показників функціонування ланцюгів поставок для відбору найбільш вживаних та універсальних.

Згідно із SCOR моделлю (Supply-Chain Operations Reference model) – «Рекомендованої моделі операцій в ланцюгах поставок», яка була розроблена Радою з ланцюгів поставок, основними групами показників, що характеризують ефективність функціонування логістичних ланцюгів, є показники надійності доставки в ланцюзі поставок; швидкості реакції ланцюга поставок; виробітку/ресурсовіддачі логістичної інфраструктури; витрат в ланцюгах поставок; ефективності управління логістичними активами в ланцюзі постачань.

В роботі [2] наведено типові ключові показники ефективності у форматі FCIL (Foreign, Comparative, and International Law Special Interest Section of the American Association of Law Libraries) – показники, що характеризують фінанси, клієнти і маркетинг, бізнес-процеси, персонал і системи. Такі ж групи показників включає в себе Система збалансованих показників (Balanced Scorecard).

Ключові показники ефективності бізнес-процесів у форматі ENAPS (Ecole nationale d'administration publique), як вказано у [2], спрямовані на оцінювання виконання замовлень клієнтів; післяпродажного обслуговування споживачів; розробки продукції; маркетингу клієнта; підтримуючих процесів та процесів розвитку

Специфікація основних вимірників у системі планово-звітних показників, наведена в роботі [1], виділяє п'ять груп основних показників: ступінь задоволення споживачів в якості логістичного сервісу; ефективність використання інвестиції в логістичну інфраструктуру; повні та операційні логістичні витрати; тривалість логістичних циклів; продуктивність / ресурсовіддача логістичної інфраструктури і персоналу.

Узагальнення розглянутих підходів до використання основних груп показників ефективності функціонування ланцюгів поставок дозволило наступним чином проранжувати такі групи показників з точки зору частоти виживаності та універсальності:

1 ранг – показники, що відображають міру задоволення клієнтів, споживачів;

2 ранг – показники, що характеризують продуктивність/ресурсовіддачу логістичної інфраструктури;

3 ранг – показники логістичних витрат;

4 ранг – показники швидкості /тривалості логістичних ланцюгів/циклів.

З наведених груп показників ті, що зайняли 1,3,4-тий ранги оцінюють ефективність функціонування ланцюга поставок з точки зору так званого показника Perfect Order – «Досконалого/ідеального замовлення» – інтегрального показника оцінки якості логістичного сервісу, який надається клієнту.

Група показників, що зайняла другий ранг – оцінює ефективність функціонування логістичного ланцюга з позицій підприємств-ланок логістичних ланцюгів, які зацікавлені в найбільшій віддачі інвестицій в логістичні активи.

Вважаємо, що позитивним є оцінювання ефективності ланцюга поставок одночасно і з позицій клієнта, і з позицій постачальника, що реалізує системний підхід та дозволяє об'єднувати зусилля ланок логістичних ланцюгів щодо вдосконалення бізнес-процесів в ланцюгах поставок.

Узагальнення методик оцінювання ефективності ланцюгів поставок підтверджує справедливість системи збалансованих показників для логістичної діяльності (М. Крис-

тофер (Christopher), 1998р.) [3], яка зосереджує увагу на тому, щоб логістичні процеси відбувались краще (показники, яким надано 1-ий ранг), дешевше (показники, яким надано 2-ий та 3-ій ранги) та швидше (показники, яким надано 4-ий ранги).

Таким чином, незважаючи на відсутність єдиної загальноприйнятої методики оцінки ефективності ланцюгів поставок, найбільш прийнятною з точки зору врахування показників, що застосовуються найчастіше, є саме система збалансованих показників Кристофера, що відображає триаду взаємопов'язаних цілей (краще, швидше, дешевше) та є майже універсальною.

Використання збалансованої системи показників Кристофера дозволить не тільки оцінювати ефективність функціонування ланцюгів поставок, а й здійснювати ефективне управління ними, враховуючи стратегію логістичного ланцюга, процеси і фактори для отримання цільових чисельних результатів. Дещо проблематичною при цьому є адаптація даної системи показників до тієї інформаційної бази, що є в розпорядженні логістичних менеджерів на вітчизняних підприємствах. Методичні аспекти вирішення вказаної проблеми можуть бути предметом наступних наукових досліджень.

Список використаної літератури

1. Сергеев В. И. Новое видение системы контроллинга логистических бизнес-процессов в цепи поставок / В. И. Сергеев // Логистика и управление цепями поставок. – 2007. – № 5. – С. 9-21.

2. Смирнова Е.А. Управление цепями поставок / Е.А. Смирнова // Учебное пособие. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2009. – 120 с.

3. Управление цепями поставок. Справочник издательства Gower / Под ред. Дж. Гатторны (ред. Р. Огулин, М. Рейнольдс); Пер. с 5-го англ. изд. - М.: ИНФРА-М, 2008. - XXXIV, 670 с.

Автори

Колодізева Тетяна Олександрівна, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (kolodizeva@ukr.net).

Тези доповіді надійшли 05 лютого 2016 року.

Опубліковано в авторській редакції.